Шелкова Анастасія
студентка 4 курсу кафедри теорії музики
ХНУМ імені І. П. Котляревського
Науковий керівник:
Борисенко Марія Юріївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ІНТЕРАКТИВНІ ЗАСАДИ І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У КУРСІ СОЛЬФЕДЖІО ЯК РЕСУРС ДЛЯ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО СЛУХУ

Ключові слова: *сольфеджіо, цифрові технології, музичний слух, інтерактивні методи.*

Мета доповіді – розглянути один із напрямів розвитку сучасного курсу сольфеджіо, що здійснюється шляхом залучення інтерактивних методів та цифрових технологій на заняттях музично-теоретичного циклу, окреслити їхні особливості та визначити роль у формуванні музичних здібностей учнів.

Серед сучасних напрямів розвитку академічного навчального курсу сольфеджіо слід виділити залучення комплексу нових додаткових засад, у тому числі, технічних – задля оптимізації проведення навчальних занять, полегшення засвоєння навчального матеріалу, зручності при виконанні певного корпусу завдань. Про це свідчать деякі праці, що порушують питання *інтерактивних засад* і *цифрових технологій*, що можуть бути використані під час занять з сольфеджіо.

З цього приводу, у публікації ***Юлії Калініної «Сольфеджіо у смартфоні: роздуми педагога-початківця»*** постає низка актуальних питань, що стосуються викладання дисципліни «сольфеджіо». У статті йдеться про необхідність використання під час занять

«підручних засобів», а саме смартфонів та додатків для нього. Із контексту стає зрозумілим, що авторка спирається на досвід підготовки дітей шкільного віку та здобувачів середньої ланки музичної освіти. Ю. Калініна зважає на те, що діти, навчаючись в музичній школі, можуть активно залучати звичні для них пристрої, навіть не зважаючи на наявний англійський інтерфейс. У зв'язку з цим вона пропонує сім додатків для андроїду задля розвитку у молоді тих навичок, які здатні покращити засвоєння музичного матеріалу на заняттях сольфеджіо та музичної літератури (там само).

Додатки розраховані на різні вікові категорії учнів, мають декілька рівнів складності, оснащені різноманітними функціями, що можуть підійти для самостійного використання та підготовки. На сучасному етапі розвитку методик викладання навчального курсу сольфеджіо виникає така можливість використання і залучення додаткових інструментів для роботи, що, дійсно, полегшують процес навчання, зроблять його сучасним, цікавим для молоді, сприяють пристосуванню до індивідуальних потреб користувача.

Серед семи додатків Ю. Калініна пропонує наступні: *Perfect Piano* («Ідеальне фортепіано») – дає можливість опанування навичками гри на фортепіано, достатніми для початкового рівня вивчення сольфеджіо. Авторка нагадує що ця програма включає 88 клавіш, тобто 7,3 октав, що становить повну фортепіанну клавіатуру, причому педагог наголошує на зручності користування цим додатком завдяки маркірованим октавам, кожна з яких має власний колір. Це, на думку Ю. Калініної, дозволяє індивідуальний підхід до учня, який виконує вправи у залежності від діапазону його голосу.

Програма має також дуже цікаву функцію запису мелодії. Вона працює за наступним принципом: разом із програванням користувач бачить відеоряд, який показує клавіші, коли відтворюється кожен звук. Ця функція корисна тим, що полегшує учням здобуття базових навичок гри на фортепіано, отриманий запис можна використовувати для самоперевірки, що, у свою чергу, дає можливість самостійного опанування матеріалом, навіть тоді, коли немає можливості встановити зоровий контакт.

Отже програма наочно скеровує розвиток мелодичного слуху, почуття строю, навіть ладу, спираючись на поєднання слухового відчуття та його візуалізації. Така методика залучення технічних засобів спрямована на розвиток комплексних слухових уявлень.

До них також доєднується метороритмічний слух, адже додаток має таку важливу функцію, як вбудований метроном. Причому, сильні метричні долі тактів відрізняються за тембром від слабких. Це «дозволяє краще відчути метричну сітку», хоча функція метронома обмежена лише трьома розмірами: 3/4, 4/4 і 6/8 (там само).

Ще один додаток – *Sight* («Що ти щойно бачив?»). Він, за описом авторки, дозволяє покращити зорову пам'ять й увагу, адже ці навички необхідні для сприйняття нотної графіки. Йдеться про миттєве запам'ятовування певної групи нот (за звуковисотним параметром) які учень має потім знайти у запропонованих картках.

Наступний мобільний додаток – *Music Crab* («Музичний Краб»)

Він призначений для маленьких музикантів, які тільки почали вивчати музичну грамоту. Тут можна опановувати не тільки ноти скрипкового чи басового ключів, а навіть альтового і тенорового.

Корисний додаток ще й тим, що навчання перетворюється на гру, але при цьому стимулюється процес запам'ятовування. Наприклад, клавіатура може бути позначена літерними («A, B, C…») або складовими («Do, Re, Mi…») позначками на початку вправи, але пізніше вони зникають.

Ще один додаток, про який пише авторка розглянутої публікації – *SightSight* («Хутко побач!»)

Це чудовий додаток для розвитку звуковисотного слуху. Головне його завдання – дати змогу фокусування на висоті нот, не відволікаючись на тривалості нот і пауз. Існують два режими – «Тренування» і «Випробування».

При цьому, процес навчання вже більше схожий на своєрідне змагання, де можна спостерігати свій прогрес і дбати про успішність виконання завдання. Навіть у режимі «Тренування» у кожної тональності є рівні, за які потрібно отримати «відмінно». І тільки після цього можна перейти до наступної тональності, адже це буває не завжди легко. У режимі «Випробування» гравець має змогу спробувати свої сили у різних тональностях, при цьому, час на відповідь зменшується щоразу, а кількість нот збільшується. Зробити помилку під час виконання завдання можна усього три рази. Отже, бачимо поєднання навчальних методик з ігровими.

Sight Sing Melodies Now («Побач і заспівай мелодії»). Для користування цим додатком не обов'язково володіти музичним інструментом. Головна його мета – розвиток навичок співу з листа. Додаток сам зіграє мелодію (яких міститься достатньо у різних тональностях, розмірах та ключах), нагадає темп, виділить першу ноту, запише та програє заспівану мелодію. Єдиний його недолік – складність оцінки своїх результатів.

Vivace: Learn to Read Music («Хутко: навчись читати музику»). Це своєрідний тренажер, що допоможе

користувачам, які не володіють фортепіано, знаходити ноти на клавіатурі. У додатку все послідовно упорядковано, немає ніяких зайвих функцій, теорія подана у вигляді невеликих правил та вправ до них, можна самому обирати тональність для роботи. Ми бачимо, що цей додаток більше спрямований на дорослу аудиторію. Окремо слід сказати, що додаток англомовний, він може стати як перевагою, так і недоліком.

Perfect Ear («Абсолютний слух»). Додаток має дві версії – неповну безкоштовну та розширену платну. Але і неповна версія може видатися дуже корисною, зокрема, для учнів старшого віку. Додаток являє собою комплекс різноманітних вправ для розвитку слуху, співу, ритму. Також є теоретична інформація, але вона може бути трохи складною для розуміння.

На сьогоднішній день можна знайти чимало інших робіт, присвячених залученню *інтерактивних засобів навчання* та *цифрових технологій*. Наприклад, авторка методичної роботи ***«Інтерактивні методи і мультимедійні технології та їх використання на уроках музично-теоретичного циклу» Ірини Панасенко*** також наголошує на тому, що сучасний навчальний процес *вимагає оновлення* і *введення сучасних технологій*, зокрема у галузі музичної освіти. Вона це пояснює тим, що зараз, передусім, ставиться завдання створити умови для саморозвитку та навчити учнів творчо самореалізуватися як особистості.

У вступі до своєї роботи науковиця пояснює, в чому полягають вимоги сучасної педагогіки, які можуть допомогти знайти шлях до подолання труднощів навчального процесу з обох сторін – не тільки учня, а й педагога. Це створює умови, коли учень або студент не залежить цілком від поданої інформації педагогом чи у підручнику, а вчиться самостійно набувати знань, при чому,

у привабливій для нього формі. Отримані знання він активно застосовує, доцільно і продуктивно вирішуючи поставлені перед ним завдання; виробляє вміння працювати у групі, набуваючи комунікативних навичок; формує вміння виявляти проблеми пошуковим або дослідницьким методом, аналізуючи та узагальнюючи матеріал бесіди, а також вчиться системно мислити.

Далі авторка звертає увагу, що багато сучасних методистів, педагогів та науковців все частіше приділяють питання оновлення освітнього процесу за допомогою введення нових методів та форм роботи. Серед них визначається *інтерактивний метод*, який І. Панасенко розшифровує як бесіду, діалог або навіть полілог, що дає змогу більш ширше взаємодіяти учням не тільки з учителем, а й один з одним. Такий метод сприяє швидшому та ефективнішому досягненню поставлених цілей уроку. Головною і важливою відмінністю інтерактивних вправ і завдань від звичайних авторка вважає не тільки і не стільки закріплення вже пройденого матеріалу, скільки вивчення нового (там само).

І. Панасенко, насамперед, пояснює самий термін «інтерактивні методи» та в чому вони полягають. Тобто, за її словами, інтерактивні методи – це взаємодія учасників між собою, а тому навчання, що здійснюється за допомогою даних методів, називається інтерактивним і воно побудоване на взаємодії, наприклад, учнів між собою та учителем у формі навчальних, ділових, рольових ігор, дискусій, при якому відбувається освоєння нового досвіду та отримання нових знань. [45, 8].

Також І. Панасенко коментує багато інших подібних заходів за напрямами: *«Сучасна музична освіта», «Музика та електроніка», де презентовано найбільш резонансні теми, серед яких: «Електронні музичні інструменти»,*

«Нові тенденції в системі загальної та спеціальної музичної освіти», «Нові інформаційні технології в музичній освіті й творчості», «Комп'ютерна музика», «Музична інформатика», «Теорія музики в сучасній музичній практиці», «Комп'ютерна музична творчість» (там само).

Авторка впевнена в тому, що через реалії сучасного життя навіть музична педагогіка не може залишатися осторонь від тих процесів, що відбуваються в останні роки. І тому далі наведені задачі, які ставить перед собою науковиця у поданій роботі, а саме, вона прагне «сформулювати основні поняття, що увійшли в сучасну педагогічну практику, як то: «інтерактивне навчання», «інтерактивні методи навчання» та ін.; виділити основні види форм і методів інтерактивного навчання; поділитися досвідом практичного використання інтерактивних методів навчання та мультимедійних технологій у викладанні музично-теоретичних дисциплін».

Підсумуємо, що такого роду праці є корисними для методології та методики викладання музично-теоретичних дисциплін, адже фокусують напрацювання інших фахівців, пропонують конкретні підходи та приклади їхньої практичної реалізації з того чи іншого напряму розглянутої проблематики.